

FLORIN STRETEANU

Conf. univ. dr. Florin Streteanu este licențiat al Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Drept (1995). A urmat Faculte Internationale de Droit Compare (Strasbourg) Diplôme de 1er cycle (1995), Diplôme de IIe cycle (1997), Diplôme supérieur en droit comparé (1999) și a obținut doctoratul în specializarea drept penal la Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai (1998).

Predă drept penal general (nivel licență, anul II), instituții de drept penal (nivel master) și drept penal comparat (nivel master, în lb. franceză) la Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Drept. Profesor invitat la Universitățile din Limoges (2003-2008), Strasbourg III (2003), Reims (2001), Zaragoza (2001, 2005). Profesor asociat la Facultatea Internațională de Drept Comparat din Strasbourg (din 2002) - titular de curs la disciplina Răspunderea penala a persoanelor juridice în dreptul comparat (ciclul II). Profesor asociat la facultatea de Drept din Limoges (Franta) din 2005 - titular de curs la disciplina drept penal comparat (Master 2). Formator în cadrul INM, titular de curs la disciplina drept penal (anul I). Prodecan al Facultății de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai (din 2006), director al revistei Caiete de Drept Penal.

1. Vi se pare oportună schimbarea sistemului judiciar român, prin renunțarea la un grad de jurisdicție?

Categoric da. Soluția optimă în opinia mea ar fi existența a două grade de jurisdicție, cu transformarea recursului în recurs în casație, ca și cale extraordinară de atac, încredințată spre soluționare exclusiv ÎCCJ, bineînțeles cu existența unei proceduri de filtrare.

O asemenea soluție aduce, alături de avantajul celerității și al economiei de resurse, premisa unificării practicii judiciare. În condițiile în care recursul în casație vizează exclusiv probleme de drept, ÎCCJ își poate exercita rolul de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii. Organizarea actuală în care domenii întregi de reglementare nu pot ajunge pe rolul ÎCCJ (spre exemplu, litigiile de muncă sau de asigurări sociale) explică în parte caracterul oscilant al jurisprudenței în materie.

2. Considerați că ar fi necesară o reorganizare a sistemului judiciar în teritoriu, cu desființarea judecătoriilor (o asemenea reformă au adoptat de curând Olanda și Franța, vizând desființarea unor instanțe mici), încât să existe trei grade ale instanțelor, astfel cum există în majoritatea covârșitoare a statelor europene: tribunal, curți de apel (sau de justiție) și Înalta Curte? Aceasta ar presupune consecințe benefice pentru resursele umane și materiale pentru sistem, posibilitatea unei judecăți mai bune pe fond, eliminarea unei noi judecăți pe fond în apel, instituirea recursului drept cale de atac limitată strict la problemele de drept. Înalta Curte de Casație și Justiție ar trebui să apară ca instituția judiciară ce s-ar pronunța pe întrebări preliminare vizând aplicarea unor texte de lege și recursurile împotriva sentințelor curților de apel.

Personal nu aș vedea oportună desființarea judecătoriilor, dar aș fi favorabil unei reorganizări a competenței după

materie. Eu sunt adeptul orientării care susține necesitatea aducerii justiției mai aproape de cetățean, mai ales pentru cauze de mică importanță. Nu mi se pare o idee bună ca justițiabilul să fie obligat să parcurgă distanțe de până la 100 km pentru a ajunge în reședința de județ, în scopul contestării unei simple amenzi contravenționale, a unei majorări ne semnificative a unei pensii de întreținere sau pentru a fi audiat cu privire la o faptă de lovire.

Cauze de această natură cred că ar trebui să rămână în continuare în competența judecătorei. În schimb, cred că ar fi necesară transferarea competenței de drept comun în favoarea tribunalului, judecătoria păstrând în competență doar cauzele simple.

3. Apreciați că este necesară eliminarea căii de atac a apelului pentru cauzele mai simple? Dispozițiile din noile coduri de procedură sunt de ajuns?

Da, cred că în cauzele simple s-ar putea statua în primă și ultimă instanță.

4. În Germania, spre exemplu, în cauzele simple (plângerile contravenționale, pretențiile comerciale, litigiile de muncă) se parcurge o procedură prealabilă administrativă pentru ca în fața instanței să fie adus doar recursul, acesta fiind judecat de un singur judecător. Considerați necesară crearea unui astfel de filtru?

Nu sunt adeptul unor proceduri administrative ce s-ar constitui în filtre în privința accesului la justiție. Cred că o soluție mai bună ar fi consacrarea unui singur grad de jurisdicție pentru cauzele simple.

5. Vedeți ca fiind o măsură favorabilă sistemului judiciar desființarea instanțelor militare, instanțe

menținute cu un statut special și integrarea acestora în cadrul tribunalelor obișnuite și Curții de Apel București, ca secții militare sau completuri specializate, judecătorii urmând a avea drepturi similare judecătorilor din întreg sistemul judiciar?

Categoric da. În condițiile reorganizării forțelor armate din ultimii ani, dar și a jurisprudenței Curții Constituționale și a jurisprudenței CEDO, păstrarea unei ordini jurisdicționale militare paralele nu este justificată. Personal aș opta pentru o desființare totală, păstrând eventual o parte din parchetele militare. Organizarea de astăzi presupune o risipă de resurse, pune probleme legate de independența magistraților militari și este lipsită de coerență. În condițiile în care în recurs cauza ajunge să fie soluționată definitiv de magistrați civili (la Î.C.C.J.), care este rațiunea încredințării cauzei spre soluționare în fiind și în apel magistraților militari?

În măsura în care nu se dorește renunțarea completă la jurisdicțiile militare, trebuie promovată soluția constituirii unor complete specializate în cadrul unei singure instanțe de același grad din țară (spre exemplu, la Tribunalul București și Curtea de Apel București).

6. Care considerați că ar fi rolul Consiliului Superior al Magistraturii în sistemul judiciar român? E necesar ca acesta să aibă în componență mai mulți reprezentanți ai societății civile? De cine să fie numiți ori cine să-i aleagă? Care ar fi criteriile pe care trebuie aceștia să le îndeplinească? E necesar să aibă o înaltă pregătire profesională și un statut profesional superior: profesori universitari, avocați renumiți, foști judecători la Curțile Europene? E necesară reprezentarea celorlalte profesii judiciare (avocați, notari, consilieri judiciari) în Consiliul Superior al Magistraturii?

Cred că este nevoie de o regândire a rolului C.S.M. în sistemul român și a componenței acestuia. Mă îndoiesc că ar fi nevoie de mai mulți reprezentanți ai societății civile, dar mi se pare esențială reprezentarea celorlalte profesii juridice. Sistemul judiciar nu poate fi privit ca un sistem de caste, ci ca un mecanism a cărui bună funcționare depinde de coordonarea și conlucrarea diferitelor părți componente.

Fără îndoială, condiția privind înalta pregătire profesională și un statut profesional superior ar trebui să fie un criteriu de desemnare atât pentru reprezentanții societății civile cât și pentru reprezentanții celorlalte profesii. Problema nu este de a stabili o asemenea condiție, ci de a impune respectarea ei. Să ne amintim că art.143 din Constituție stabilește ca o condiție pentru numirea ca judecător la Curtea Constituțională „înalta competență profesională”. Și să ne întrebăm care este procentul membrilor actualei Curți care aveau, la data numirii, un doctorat în drept sau o carieră juridică susceptibilă de a crea cel puțin aparența unei asemenea competențe...

Din păcate, condiția privind înalta pregătire profesională nu va governa nici desemnarea magistraților membri în C.S.M., atâta vreme cât ei vor fi aleși pe baza unei notorietăți de factură sindicală. Probabil că acest mecanism de desemnare aduce însă cea mai bună garanție a independenței acestor persoane, așa încât menținerea lui își găsește justificarea.

7. Ce cale de recrutare în magistratură considerați că ar fi corespunzătoare situației actuale a societății românești: recrutarea printr-o școală superioară de pregătire deschisă oricărui absolvent al facultății de drept ori recrutarea prin examene după un număr de ani vechime în diverse profesii juridice? Considerați că se asigură o calitate net superioară a pregătirii magistraților prin o școală superioară de magistratură?

Practica ultimilor ani, de organizare a două sesiuni de admitere în magistratură pentru juriști cu 5 ani vechime este o opțiune fundamental greșită, ale cărei repercusiuni asupra calității actului de justiție se văd și vor continua să se vadă mult timp de acum înainte. De cele mai multe ori, așa numita vechime este fictivă, fiind vorba despre persoane care au fost încadrate la diverse firme ca și consilieri juridici (tocmai pentru a obține acea vechime), dar care în realitate desfășurau activități de cu totul altă natură. Presupunând însă că persoana în cauză chiar a exercitat timp de 5 ani activități specifice postului de consilier juridic, cu ce o ajută această activitate într-o viitoare carieră de procuror? Să nu uităm că aceste persoane nu mai trec printr-un alt filtru după concursul de admitere, devenind direct magistrați definitivi.

Un astfel de concurs ar trebui organizat o dată la câțiva ani, cu un nivel de exigență cel puțin egal cu cel de la concursul de admitere în I.N.M., pentru a permite accesul în magistratură doar pentru cei care au într-adevăr în spate o carieră juridică reală, dar care din diverse motive doresc să îmbrățișeze o altă profesie juridică decât cea care i-a consacrat profesional.

În rest, accesul în magistratură ar trebui organizat doar prin I.N.M..

8. Apreciați că sistemul actual de învățământ din facultățile de drept din România suferă de lacune în ce privește pregătirea studenților în diversele ramuri de drept? Dacă răspunsul în viziunea dumneavoastră e afirmativ, puteți indica acest lacune? Care ar fi rezolvarea lor și cum apreciați că este necesar a se schimba sistemul de învățământ din facultățile de drept? E necesară o colaborare strânsă între instanțe, birourile de avocați și facultățile de drept în ce privește practica studenților? Cum să se materializeze o astfel de colaborare care să fie efectivă, iar nu numai formală? Școala românească

de drept poate deveni competitivă, în spațiul concurențial al Uniunii Europene?

Școala juridică românească suferă de multe lucruri, și cred că existența unor lacune privind anumite ramuri de drept e una care contează mai puțin. Desigur, e greu de găsit în oferta facultăților de drept o posibilitate reală de specializare în dreptul comunicațiilor, în dreptul sportului, în dreptul piețelor de capital etc., dar problema fundamentală este scăderea continuă a nivelului de pregătire al absolvenților. Din păcate, crearea a zeci de facultăți de drept, de stat sau private, nu a făcut decât să genereze o „vânătoare” de candidați pentru admitere, și o scădere permanentă a nivelului de exigență în facultăți (acolo unde o asemenea exigență a existat...). În condițiile subfinanțării de la bugetul de stat a învățământului superior, facultățile de drept de stat depind într-o măsură apropiată de cea a facultăților private de taxele de școlarizare plătite de studenți. Atunci când o facultate încearcă menține un standard ridicat de calitate, ea pierde inevitabil un număr important de studenți în favoarea altora (de stat sau private), iar acest lucru are consecințe directe asupra resurselor financiare de care ea va dispune.

În privința practicii studenților din facultățile de drept, la ora actuală aceasta este în cea mai mare parte lipsită de eficiență. Iar cauzele sunt multiple. În primul rând, sistemul judiciar nu poate acoperi anual numărul studenților din facultățile de drept care ar trebui să efectueze această practică. Cu atât mai mult cu cât, prin tradiție, practica se efectuează pe perioada vacanței de vară, care se suprapune în cea mai mare parte peste vacanța judecătorească. În al doilea rând, practicienii nu sunt stimulați în niciun fel să se implice în organizarea acestei practici, iar sistemul de voluntariat nu mai poate funcționa. Un magistrat care este copleșit de numărul dosarelor și își va găsi, de regulă, timp pentru a se ocupa de

coordonarea practicii unor studenți. În plus, nu există nicio reglementare a activităților pe care un student le poate efectua în cadrul stagiului de practică. Așa se face că, de cele mai multe ori, practica este efectuată sub coordonarea directă a unui magistrat, doar atunci când există o relație personală între acesta și studentul în cauză (rudenie, prietenie etc.). Lucrurile stau la fel și în privința avocaților. Nu există nici aici o reglementare legală a statutului studentului în practică (spre exemplu, sub aspectul obligațiilor legate de secretul profesional), dar nici interesul avocaților privind implicarea în organizarea practicii.

Cu certitudine o colaborare între facultăți, instanțe, parchete, barouri etc. este necesară, în absența acesteia organizarea practicii nu se poate realiza. Probabil s-ar impune organizarea stagiilor de practică pe perioada întregului an universitar, limitarea acestora la nivelul ultimului an de licență și a studiilor de masterat, găsirea unei modalități de stimulare a implicării practicienilor în organizarea acestei practici etc.

9. Considerați că situația socială și economică a României influențează defavorabil alegerea unei anumite profesii juridice? Apreciați că interesele materiale au condus mulți absolvenți de drept de a alege una sau alta dintre profesiile juridice? Dacă răspunsul este afirmativ, cum se poate preveni o astfel de tendință?

Din păcate, asemenea cazuri există. Nu am date care să îmi permită să mă pronunț în privința numărului acestora, dar mi-a fost dat uneori să asist la mărturisiri de genul „aș fi vrut să intru în barou, dar nereușind să obțin o semnătură am dat admitere la I.N.M. și am devenit magistrat”, sau „am devenit magistrat că în felul acesta am un venit lunar sigur”. E greu de spus cum ar putea fi evitate astfel de situații.

10. În urma numeroaselor condamnări ale României la CEDO, care sunt măsurile pe care le vedeți a fi adoptate pentru a preîntâmpina, pe de o parte, plângeri la CEDO, iar pe de altă parte condamnări în temeiul Convenției Europene a Drepturilor Omului? Considerați că judecătorii poartă vina exclusivă a acestor condamnări? Sau justițiabilul român nu cunoaște condițiile în care poate sesiza instanța de la Strasbourg, multe plângeri fiind informe?

Fără îndoială, nu se poate spune că judecătorii poartă vina **exclusivă** a condamnărilor pronunțate de CEDO. Acolo unde condamnarea are la bază o dispoziție legală ce contravine Convenției și care nu lasă magistratului posibilitatea de a acționa în alt mod (a se vedea, spre exemplu, măsura arestării preventive dispusă de procuror în reglementarea anterioară), nu se poate reproșa judecătorului sau procurorului condamnarea. În acest caz legiuitorul trebuie să intervină pentru a corecta dispozițiile aplicabile în materie. Din păcate, există numeroase cazuri în care instanțele pronunță în continuare soluții contrare unei jurisprudențe CEDO adesea în cauze contra României -, cu toate că această jurisprudență a fost invocată de una dintre părți. În astfel de cazuri nu există nicio îndoială cu privire la culpa exclusivă a judecătorului în privința condamnării ce se va pronunța ulterior de către CEDO. În fine, există o a treia categorie de situații, în care culpa este partajată între judecător și legiuitor. Este vorba de acele dispoziții legale care în litera lor contravin Convenției, dar care pot fi interpretate într-o manieră compatibilă cu prevederile acesteia (a se vedea, spre exemplu, procedura contravențională, care potrivit reglementării actuale, este guvernată de principiile procedurii civile. Cu toate acestea, printr-o interpretare și aplicare rațională, aceste norme de procedură pot ajunge să asigure garanțiile prevăzute de art.6 din

Convenție în caz de acuzație în materie penală). În măsura în care judecătorul nu recurge la o asemenea interpretare va avea, indubitabil, o culpă, chiar dacă nu exclusivă în cazul unei hotărâri de condamnare pronunțată de CEDO.

11. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? Dacă răspunsul este afirmativ, în ce modalitate?

Atâta vreme cât un magistrat își exercită cu bună-credință și profesionalism atribuțiile și are o conduită conformă cu statutul său, el se poate considera la adăpost de influența factorului politic. Factorul politic nu mai are, la ora actuală, pârghii directe de influențare a actului de justiție.

Din momentul în care un magistrat devine șantajabil, indiferent de motiv și într-o accepțiune largă a termenului, el va fi supus influenței externe, inclusiv influenței politicului. Iar politicul nu va ezita să folosească această influență.

12. Ce ar trebui să facă membrii corpului profesional al magistraților pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în *actul de dreptate*? Este necesară o educare a elevilor și adulților în acest sens?

Să facă lucrurile să meargă mai bine. Atâta vreme cât procesele trenează ani de zile, cât pe stări de fapt identice se pronunță soluții diametral opuse, cât adeseori relația magistraților cu justițiabilii și cu membrii celorlalte profesii juridice este departe de ceea ce ar trebui să fie, cât preocuparea pentru bunul mers al justiției se limitează de cele mai multe ori la obținerea sau păstrarea unor privilegii, nu se poate spera la o sporire a încrederii publicului în *actul de justiție* (care este încă departe de a fi sinonim cu *actul de dreptate* folosit în textul întrebării). Alternativa este de a încerca eventual

o *manipulare* (nu o *educare*) a elevilor și adulților, căci *manipularea* este termenul corect pentru a desemna procedeul prin care se încearcă a se inocula unui grup o idee contrară realității (în speță convingerea că lucrurile în justiție merg bine, deși realitatea este alta).

13. Care apreciați că este rolul avocaților în întărirea medierii, privit din perspectiva faptului că avocații sunt primii care iau contact cu persoanele aflate în diverse conflicte? Considerați că este suficient a se prevedea obligația judecătorului de a îndruma părțile la mediere, câtă vreme medierea trebuie adusă de cele mai multe ori la cunoștința publicului anterior luării în calcul a posibilității de a introduce a acțiunii în instanță?

Cu certitudine, nu este suficient a se prevedea obligația judecătorului de a îndruma părțile la mediere, în momentul în care există deja un litigiu înregistrat pe rolul instanței. Cu toate acestea, personal sunt sceptic în privința succesului instituției medierii în România, chiar dacă în alte sisteme juridice naționale ea s-a dovedit un instrument foarte eficient. Sper ca practica viitoare să contrazică această afirmație a mea.

14. În ce privește problema investițiilor, considerați că sistemul judiciar român este capabil a se autofinanța, parțial și cât? Care ar fi măsurile ce trebuie luate în acest scop?

Nu dispun de date care să îmi permită o asemenea evaluare. Cu certitudine însă anumite lucruri ar fi de făcut în această privință. Spre exemplu, stabilirea clară a unor bareme pe baza cărora să fie evaluate cheltuielile de judecată în materie penală. La ora actuală ele sunt, în majoritatea cazurilor subevaluate, iar în absența unui asemenea barem ele nu pot face obiectul unei cenzuri.